

Erzsébetváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája

Vezetői összefoglaló

Budapest VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata megbízása alapján a Városfejlesztés Zrt. azzal a céllal készítette el Erzsébetváros Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, hogy megalapozza a város rehabilitációs akcióterületekre épülő integrált városfejlesztési politikáját a 2007-2013-as időszakra. A stratégia célja a területi szemléletű tervezés megszilárdítása, az egyes városrészekre vonatkozó célok megfogalmazása, és ezek középtávon való érvényesítése. A stratégia akcióterületi terve kijelöli az egyes városrészek fejlesztendő akcióterületeit, amely a prioritásoknak megfelelő részletes megvalósíthatósági tervek mentén elősegíti a városrehabilitációra rendelkezésre álló európai és hazai fejlesztési támogatások pályázati úton történő megszerzését.

A stratégia az alábbi tartalmi elemekből épül fel:

I. Kerületi léptékű fejezetek	1, Erzsébetváros szerepének meghatározása a településhálózatban	
	2, Erzsébetvárosra vonatkozó helyzetértékelés	
II. Kerületrész léptékű fejezetek	3, Erzsébetváros 3 kerületrészének területi megközelítésű elemzése	
	4, Anti-szegregációs terv	
	5, hosszú távú jövőkép	
	6, Jövőbeni fejlesztési irányok	
	7, Konzisztencia, koherencia	
		7.1. Illeszkedés
		7.2. Cérendszer koherencia
		7.3. Környezeti állapot
	8, Akcióterületek kijelölése	
	9, Megvalósíthatóság	
		9.1. Ingatlangazdálkodási terv
		9.2. Nem fejlesztési célú tevékenységek
		9.3. Partnerség
		9.4. Szervezeti elvárások
		9.5. Településközi koordináció
		9.6. Monitoring

A következőkben a stratégia legfőbb tartalmi elemeinek rövid összeggyszerű bemutatására kerül sor a legfontosabb megállapítások kiemelésével.

1. Erzsébetváros szerepe a településhálózatban

Budapest VII. kerületének településhálózatban belüli szerepe kettős. Egyrészt önálló szerepköröket nem tölt be a szemszögből, ugyanis funkciói megegyeznek Budapest országos településhálózatban belüli helyzetével (nemzetközi, országos fővárosi, regionális, megyei, kistérségi és agglomerációs központ), amelyet alapvetően a fővárosi integrált városfejlesztési stratégia, valamint Budapest városfejlesztési koncepciója mutat be. Másrészt szerepei Budapesten belüli pozícióként is értelmezhetők. Eszerint Erzsébetváros olyan belső fővárosi kerület, amely Budapest egyik központi területének és legértékesebb városrészének számít. Erzsébetváros – mint minden fővárosi kerület – funkcióhiányos, ugyanakkor kiemelt lakó- és szolgáltatási, magas szintű kereskedelmi, idegenforgalmi, vendéglátási és kulturális szerepekkel rendelkezik Budapesten belül. Utóbbi területen nemzetközi vonzerővel bír a zsidó

kulturális negyed világörökséghez kapcsolódó műemléki környezete révén. A kerület foglalkoztatási szerepei jelentékenyek, ugyanakkor a mérsékelt dinamikájú városi területek közé sorolható.

Erzsébetváros jelenlegi helyzetét ugyanakkor örökségként egy hosszú és összetett történeti társadalmi-gazdasági fejlődési folyamat eredménye határozza meg. Ebben a folytonos forráshiány miatt kialakult kényszerhelyzetekben hozott fejlesztési döntések jelentős szerepet kapnak, melynek eredményeként a kerület jelenlegi társadalmi-gazdasági állapota elmarad a lehetőségektől. Főbb meghatározói a különböző történelmi okok miatt létrejött kedvezőtlen városszerkezet, a kis alapterület melletti túlzott mértékű beépítés, illetve ebből fakadó magas laksűrűség és kevés zöldfelület. Ezek hatásai – a többi budapesti kerülethez viszonyítva – ma is igen hátrányosan érintik az itt élőket.

2. Helyzetértékelés

Gazdasági adottságok

Közép-Magyarország és Budapest regisztrált vállalkozásainak lakossági aránya magas, az országos átlag mintegy 1,5-2-szerese, amely lassú növekedést mutat az elmúlt tíz év folyamán. Ugyanakkor Erzsébetvárosban még kedvezőbb a helyzet az országos átlag mintegy 2,5-szeresével, ami a városokkal és más kerületekkel való összevetésben is kiemelkedő (8. helyen a kerületek között). Mindez az 1990-es évek elejére elmélyült gazdasági válságból való gyors és tartós kilábalását mutatja a kerületnek, ugyanakkor olyan ágazatok túlsúlyát, amelyek a valós gazdasági és lakossági igényekre épülnek.

A regisztrált és működő vállalkozások számának növekedése az 1990-es évek vége és a 2000-es évek közepe között mérsékelt volt a kerületben, a regisztrált cégek száma mintegy 500-al, a működőké 1500-al emelkedett. Azóta a gazdasági környezet és a gazdasági lehetőségek változásainak hatására visszaesés mutatkozik a felszámolások és végrehajtások megnövekedése miatt.

A regisztrált vállalkozások közül a mintegy 7200 működő vállalkozás nagy többségét az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozások adják (97%). A KKV-k és a nagyvállalkozások aránya alacsony, bár magasabb, mint országosan (12 cég foglalkoztat 250 főnél többet), ugyanakkor ezek exportképességben és foglalkoztatási szerepben meghatározói a kerület gazdaságának, ezért a munkahelyi ellátottsági helyzet kedvező és a munkanélküliség szintje is alacsony. Kerületi székhelyeik irányításával rendszerint jelentős hálózatokat működtetnek, illetve fővárosi, országos hatókörű tevékenységet látnak el (pl. vendéglátás: Kentucky, Junior; kereskedelem: Levi's, Humanic, Kenguru Gold, Renomé; közlekedés és környezet: BKV, Főkert; gazdasági szolgáltatás: PWC; vagy építőipar, rehabilitáció, munkaszervezés).

Budapest VII. kerületének gazdasági fejlődése tekintetben két markáns folyamat figyelhető meg az elmúlt másfél évtizedben. Az egyik a terciarizálódás, amely különösen, a gazdasági szolgáltatások és ingatlanügyletek, a kereskedelem és a javítás, valamint az egyéb közösségi, személyi szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások számának növekedését eredményezte. E gazdasági ágak előretörése egyrészt a fogyasztási igények és szokások megváltozása, másrészt az átalakult gazdasági elvárások miatt következett be, jelentősen meghaladva az országos trendeket. A másik fontos folyamat a mérsékelt arányban jelen lévő feldolgozóipari tevékenységek belső átrendeződése, új iparágak vonzása, megtelepedése.

Az országos átlagnál lényegesen erőteljesebb a szolgáltatások koncentrációja (gazdasági szolgáltatások, vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás, szépségipar), melyek az ellátás és a foglalkoztatás magas, kerületi mértékeket jócskán meghaladó szintjét biztosítják. A vállalkozások számának jelenlegi ágazati szerkezetéből az is kitűnik, hogy a terciar szektor mellett a feldolgozó és építőiparnak mérsékelt a dominanciája a városgazdaságban.

A kerület szolgáltatói központjai a kereszt- és sugárirányú átvezető főbb utak mentén sorakozó szolgáltatói épületek, illetve a lakóépületek földszinti üzletsorai, ezen belül is

hagyományosan a körutak, a Rákóczi út, a Király, Dohány és Wesselényi utca, a Városligeti fasor, a Garay és Klauzál tér és ezek közvetlen környékei. Itt koncentrálnak a gazdasági-pénzügyi szolgáltatók, valamint a kereskedelem és a vendéglátás, szállásadás különböző egységei, melyek területi és lakossági vonzása kiterjedt. A szolgáltatások minősége ugyanakkor sok esetben fejlesztésre szorul.

A kiskereskedelmi üzletek száma fokozatosan és tartósan növekedett 1999 és 2003 között, azóta azonban jelentős mértékben, mintegy 120 egységgel csökkent 2006-ig. A mintegy 2100 kiskereskedelmi egység nyolcadát kitevő élelmiszer, és negyedét adó ruházati jellegű szaküzletek számának változása ugyanakkor ellentétes tendenciát mutatott az elmúlt évek során. A változó vásárlói igények és a piaci folyamatok függvényében összességében mintegy 130 egységgel csökkent a ruházati üzletek száma (469), illetve 25 egységgel növekedett az élelmiszer jellegű üzletek és áruházak (231) száma 1999 óta.

A kereskedelmi üzletek összes típusának lakossági aránya – az utóbbi évek számszerű csökkenése ellenére – nagymértékben meghaladja a különböző térségi átlagokat, bár jelentős ágazaton belüli eltéréseket takar. A lehetőségeket a vásárlóerő magas szintje tovább javítja. A kerület közelében kialakuló újabb kereskedelmi szívszövek (pl. Aréna Plaza, Récsei Center) ugyanakkor egyértelműen a kereskedelmi kapacitásának további csökkenéséhez vezethetnek.

A vendéglátó- és a szállásférőhelyek száma – ellentétben a kereskedelmi üzletekével –, dinamikusán nő az 1990-es évek vége óta: előző mintegy 480 egységre, utóbbi 3600 férőhely fölé emelkedett 2006-ig. Ez a helyi és külső ellátási igények, valamint a gazdasági lehetőségek és a piaci folyamatok hasonló tendenciát mutató változásával függ össze. A magánszállásadás férőhelyeinek száma – a hasonló kereskedelmi rendszerű ellátás töredékeként – 280-310 között alakult az utóbbi években.

Vendéglátás terén a mintegy 480 egységből álló városi hálózat (éttermek, cukrászdák, kávézók, borozók, sörözők, bárók, munkahelyi vendéglátóhelyek, stb.) jelentősen meghaladja a területi lakosságátlagos értékeket. A jó átlagos színvonal mellett a különböző minőségi kategóriákkal való ellátásbeli egyenlőtlenségek oldása, valamint a városi hangulat javítását célzó megoldások (teraszok, kerthelyiségek, virágosítások, kivilágítások, stb.) közösségi ösztönzése további feladatként adódik. Utóbbi a zsúfolt beépítés fellazításának is egyik kiemelt eszköze lehet.

Erzsébetváros szolgáltatásainak kiemelkedő jelentőségű eleme az idegenforgalom. A kerület turisztikai adottságai a kulturális környezetet és örökséget tekintve kiemelkedők, még Budapesten belül is meghatározók, ugyanakkor egyéb vonatkozásokban részben vagy teljesen hiányosak. A Király és Dohány utca közötti belső, valamint a Károlyi krt. és a Csányi – Klauzál utca közötti terület 2002 óta a világörökség részét képező Andrássy út és történelmi környezetének területvédő rávezető zónája. Erzsébetváros – részben a pusztulófélben lévő zsidónegyed révén – igen gazdag védett műemlékekben (114 állandó, 4 ideiglenes, 46 helyi védelem alatt álló műemlék épület, illetve 3 épületegyüttes), amelyek közül intézményi felhasználású, valamint városképi jelentőségű épületek, épületegyüttesek is vannak. A kerületi szintű turisztikai infrastruktúra kihasználtsága a helyi lehetőségek és kapacitások tükrében kedvező, ugyanakkor ez nagyjából Budapest egyéb látnivalói vonzásának köszönhető.

A szállásférőhelyek számának lakossági aránya kedvezően alakul 2001 óta, akárcsak a valós igénybevétel és kihasználást jelző vendég- és vendégéjszaka-számok a kereskedelmi szállásadás területén. Emelkedő trendjük, az országos és térségi növekvő turisztikai forgalmi adatokhoz képest, igen dinamikus. A kereskedelmi szálláskapacitások kerületi relációban jelentősen túlméretezettek, még budapesti kiterjesztésben is kiemelkedők, akárcsak a magánszállásadás, melynek kapacitási és használati mutatói jobban követik a piaci igényeket. A szálláshely-szolgáltatás rendelkezik a vendégforgalom eltérő igényeihez rendelhető minőségi elemekkel.

Társadalmi helyzetkép

A lakónépesség számának gyorsuló mértékű tényleges fogyása 1990 és 2004 között meghaladta a 22.300 főt, mely tendencia 2005-től megfordult, és jelentős mértékű – 2007-ig mintegy 1500 fős – visszaáramlás indult meg a kerületbe, főleg az új beépítések számának átmeneti megemelkedése és a felújítások mentén (2007-ben 62.001 fő).

A hivatalos adatoktól függetlenül a kerületben a valós lakónépesség száma akár 100 ezer fő is lehet, még ma is, ha figyelembe vesszük a lakások és az azokban be nem jelentetten ott élők kiemelkedően magas számát (ideiglenes lakcímmel nem rendelkező 'feketén' albérletezők, illetve – főként a jelentős számú roma népesség körében – nagyobb arányban ott tartózkodó családi rokonok, barátok, stb.).

A kerület lakónépessége előrehaladott mértékben előregedett, kedvezőtlenebb az összetétele, mint Magyarország, Közép-Magyarország és Budapest népességének, igen gyenge a természetes reprodukciós képessége. A fiatalkorúak aránya alacsony (12%), amely a népességszám fenntartását veszélyezteti, és további jelentős mértékű természetes alapú népességfogyást vetít előre hosszabb távon. A középkorúak rétege az átlagosnál szélesebb (63,4%), amely a munkavállalás szempontjából kedvező, míg az időskorúak aránya (24,6%) jelentősen meghaladja az átlagot. Az idősebb középkorúak túlsúlya miatt fokozatosan nő az időskorúak aránya, amely a kerületi szociális és egészségügyi ellátórendszer számára is egyre nehezebb kihívást jelent. Az időskorúak magas aránya, valamint a gyermekkorúak szűk korcsoportjai miatt – hatékony beavatkozás nélkül –, hosszú távú társadalmi-gazdasági fenntarthatósági problémák vetődnek fel.

Erzsébetváros lakónépességének végzettségi viszonyai kedvezőek területi összevetésben, és a vidéki városok adatainak is megfelelnek. Csak a felsőfokú oktatási centrumokban és azok egyes környékei településein magasabbak a vonatkozó értékek. A felsőfokú oklevéllel rendelkezők 25 évnél idősebb népességen belüli aránya 20,8%, amely városi szinten átlagosnak tekinthető, ugyanakkor Magyarország értékének mégis csaknem több mint 1,5-szerese. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező 7 évesnél idősebbek aránya (24,2%) alacsonyabb, mint az országban, megegyezik Közép-Magyarország értékével, de felülmúlja Budapestét, emiatt szintén csak átlagosnak tekinthető.

Az aktív korú foglalkoztatottak aránya Erzsébetvárosban (58%) jelentősen meghaladja az országos értéket (53%), ugyanakkor elmarad a regionális és fővárosi átlagoktól. Ez a kerület és a tágabb térség kedvező foglalkoztatási és munkaerőpiaci helyzetére hívja fel a figyelmet az ország, és annak más térségeivel szemben.

Előzőekkel összefüggésben az aktív korúakat sújtó munkanélküliség aránya szintén igen kedvező értékű (2,4% 2006. decemberében), a vidéki és a megyei átlagot jelentősen meghaladja (6,7%, 2,9%), ugyanakkor elmarad a fővárosi értéktől (2,1%). A helyzet 2002 óta némileg romlott, amely felhívja a figyelmet a fővárosi és kerületi munkaerőpiac nemzetközi és hazai gazdasági folyamatoktól való befolyásoltságára. A nyilvántartott álláskeresők száma a 2000-es évek foglalkoztatás szempontjából legkedvezőbb évének számító 2002 óta mintegy 220 fővel nőtt, és 2006 végére meghaladta a 980 főt.

Erzsébetváros lakosságának szociális helyzetét – többek között – a foglalkoztatott nélküli háztartások (43,9%), valamint a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak arányai jelzik (39,5%). Ezek az értékek magasak, meghaladják az országos, a fővárosi és térségi átlagokat. Jelzik a foglalkoztatás, illetve a rendszeres munkajövedelem hiányához (inaktivitás, eltartottság) kapcsolódó családok megélhetési nehézségeit. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 11,9%, amely mérsékelt szegregációra utal városi szinten, ugyanakkor nem zárja ki az elkülönülés lakótömbökre, illetve társasházakra szorítkozását.

Lakókörnyezet jellemzői

Erzsébetvárosban a lakosság lakásokkal való ellátottsági szintje magas. Ugyanakkor a lakásszerkezet (40-40%-ban 1, illetve 2 szobásak a lakások) és a komfortosság terén (mindössze 18% az összkomfortos és 16% az alacsony komfortfokozatú lakások aránya) jelentős hiányosságok, évszázados problémák húzódnak meg. A laksűrűség 174 fő 100 lakásonként, amely jelentősen alulmúlja a térségi értékeket. A lakásállomány döntően 1900 előtt épült (67% 1900 előtt, 32,5% 1990-1945 között). A lakások közüzemi víz- és csatornaellátottsága gyakorlatilag teljes körűnek tekinthető, 1 km közüzemi vízhálózatra átlagosan 1086 m csatornahálózat jut.

Az 1980-as évek közepétől megindult a slumosodás a kerületben, amely összefüggött a vidéki munkanélküliség miatt Budapestre történő felköltözési folyamattal. A szlomosodási folyamat ugyanakkor megtorpant, mivel az 1998 körül meglóduló rehabilitációs folyamatok, illetve az új építkezések lefékeztek. Ennek nyomán a korábban minimális ingatlanárak megemelkedtek, így az Erzsébetvárosban élő alacsony státuszú lakossági réteg tagjai nagyszámban adták el a lakásprivatizáció során olcsón megvett lakásukat és költöztek el alacsonyabb ingatlanárakkal rendelkező területekre (főként vidékre). A slumosodás veszélye ugyanakkor ma is Külső-Erzsébetvárosban a legnagyobb (Damjanich – Rottenbiller – Thököly – Verseny – Dózsa György utcák között). A kerület javuló megítélésére jellemző, hogy a havi lakásbérleti díjak ma már magasabbak, mint a budapesti átlag.

A lakások egytizede van önkormányzati kézben, melyek több mint $\frac{3}{4}$ -e 60 m^2 alatti alapterületű (78%; az egész kerületi állomány 63%-a). A kis alapterületű lakások csak egy vagy két személyes háztartások számára megfelelőek, és alapvetően átmeneti életfeltételeket biztosítanak. Ezzel gátolják a többgyermekes közép- és felsőbb rétegek számának növekedését, a tartósan a kerületben megtelepedni kívánó lokálpatrióta népesség arányának emelkedését. Fentiek következtében Erzsébetváros a folyamatosan cserélődő lakosság révén jelentős lakóhelyi tranzitkerület.

Az örökös nélküli elhalálozások miatt évente 100-150 lakás megüresedik, és önkormányzati tulajdonba kerül. Mivel ezek nagy része is kis alapterületű (nem egy csak 10 m^2 -es), ezért az 1990-es évek vége óta az önkormányzat úgy is javítja a lakáskörülményeket, hogy ezeket a lakásokat – lehetőség szerint – csatolja a többi kis lakáshoz, így hozva létre nagyobb alapterületű lakásokat. Ezzel a két nemzedékkel korábban lezajlott lakásleválasztási folyamatokkal ellentétes irányú tendenciát támogat, bár erre a magántulajdonlások esetében nem igazán rendelkezik hatékony eszköztárral (helyi szabályozási elemek). Ugyanakkor a növekvő számú vállalkozói tulajdonosok is ebbe az irányba haladnak a lakásfunkciótól eltérő hasznosítási szándékok következtében.

A lakásállomány száma (35766 db) az épített és megszűnt lakások különbözeteként alakul. Erzsébetvárosban a lakásépítések száma eddig mérsékelt volt, 2004-től azonban meglódult, és a korábbi értékek többszörösére emelkedett az új társasházi beépítések révén. A lakásépítéseket a területi expanzió lehetőségének hiánya és a szinte teljes körű beépítettség erősen korlátozza (nincs eladatlan foghíjtelek). Ugyanakkor mégis a lakásépítések számának (átmeneti) növekedésére lehet számítani a foghíjak fokozódó beépítésével, illetve a – részben korlátozott lehetőségű – bontások mentén (jelenleg is 2000 lakás épül).

Erzsébetvárosban az alacsony komfortfokozatú lakások aránya magas (15,7%), annak ellenére is, hogy országos összehasonlításban ez nem kiemelkedő. Az alacsony komfortfokozatú, kis alapterületű lakások koncentrált megjelenése elősegíti a nehezen kezelhető krízis övezetek kialakulását. Ezért a szükséglakásokat és a komfort nélküli lakásokat az önkormányzat – saját hatáskörében, illetve támogatásával – fokozatosan fel kívánja számolni szomszédos lakásokhoz való csatolás, lakótömb-rehabilitáció, vagy üzlethelyiséggé való átminősítés útján. A közterületek, az azokon elhelyezett műtárgyak állapota, valamint a lakóépületek és a benne lévő lakások nagyobbik részének műszaki állaga alapján a felújítás, illetve komplex

rehabilitáció több területen szükségessé vált, amelyet az itt élő lakosság kedvezőtlen szociális helyzete is sürget. E területeken az önkényes lakásfoglalók mellett mintegy 4000 család él nagyon rossz lakáskörülmények között: az önkormányzat elsősorban rajtuk próbál segíteni, de kiemelt feladat itt a deviancia- és bűnmegelőzés is.

Erzsébetvárosban a burkolt felületekből fakadóan rendkívül alacsony a zöldfelületek száma és kiterjedése (29.423 m²). 1 kerületi lakosra jutó aránya nem éri a fél négyzetmétert, amely a legkedvezőtlenebb városi érték az országban. A zöld közterületek csak a foghíjak parkosításával, az utcák fásításával, fasoros gyalogosutcák kialakításával, tömbrészek, esetleg egész tömbök bontásával és parkká alakításával, játszóterek építésével, a belső udvarok és háztetők zöldfelületté való átalakításával növelhetők, illetve pótolhatók.

Közzolgáltatások helyzete

A gyermeklétszámok csökkenése, valamint az intézményi racionalizálás hatására 2006-ban már csak 11 óvodai és 10 általános iskolai, ugyanakkor 28 középiskolai ellátási hely segítette a fiatalok oktatását, képzését. Ezek, a kerületi fiatal népességszámokhoz viszonyított igen magas intézményi ellátási helyszámok a speciális kerületi ellátási struktúra következményei, és jelentős többletterhet jelentenek a fenntartók, illetve az önkormányzat számára.

Az óvodákban a férőhelyek száma éveken keresztül jelentős mértékben meghaladta a mérséklet és csökkenő igénybevételt, ezért drasztikus leépítésre volt szükség. A kapacitások (1158 férőhely) ugyanakkor 2006-ban már mintegy 25 fővel alulmúlták az igénybevételt (1181 fő) a megnövekvő lakásépítésekkel és beköltözésekkel együtt járó gyermeklétszámok átmeneti növekedésének hatására. Az élveszületések és az ebből várható gyermeklétszámok további csökkenése ugyanakkor újabb kényszerű bezárásokhoz fog vezetni hosszú távon, de rövid- és középtávon a meglévő kapacitásokon belül a férőhelyek bővítésére lehet szükség a megnövekedett igények időszakos kezelésére.

2005 óta változatlan számban 5 önkormányzati és 5 egyéb fenntartású általános iskola látja el az alapfokú oktatási feladatokat Erzsébetvárosban. A népességszám, közte a fiatalkorúak számának drasztikus csökkenése az általános iskolai tanulólétszám (2006-ban 2696 fő) jelentős mérséklődését is eredményezte az elmúlt években, melynek nagyságrendje 2001 óta eléri az 1000 főt. Ennek, valamint a finanszírozási és fenntartási nehézségeknek a hatására három általános iskola is bezárt 2002-ben, mely racionalizálás révén javult az intézményi kihasználtság. Rövidtávon a csoportszámok további csökkentésével fenntartható az elvárt átlagos osztálylétszám, ugyanakkor középtávon újabb iskola bezárására kell felkészülni a helyi népesedési trendek fényében.

Erzsébetvárosban 5 önkormányzati fenntartású középfokú oktatási intézmény található, amely egy alapfokú művészetoktatási intézménnyel egészül ki, valamint további 22 egyéb (magán, egyházi, állami, fővárosi) fenntartású iskolával és szakképző hellyel. 2001 óta 7 intézménnyel bővült a kínálat, az összesített tanulólétszám mintegy 810 fővel nőtt (2006-ban 3823 fő). Utóbbi adat is jól bizonyítja, hogy a kerület középfokú oktatási ellátási funkciója jelentősen felértékelődött. A születésszámok csökkenésének kedvezőtlen hatásait kiegyenlíti, hogy az intézmények képzési kínálata egyre népszerűbb a kerületben és térségében az általános iskolát végzettek, illetve szüleik körében, valamint, hogy a képzési idő meghosszabbodott.

A kerületben a szociális ellátó hálózat szinte teljes köre kiépült és integráltan működik (nappali ellátás, területi gondozás, bentlakásos otthonok, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, otthonápolási szolgálat, családsegítő, egészségügyi és gyermekjóléti szolgálat, foglalkoztatás szervezés, bölcsődék, stb.). Az erzsébetvárosi szociális modellben az ellátórendszerrel szemben támasztott elvárások szerint alakul annak szerepe és határozódik meg finanszírozása. A családok átlagosan kedvezőtlen szociális helyzetét tükrözi az is, hogy 2000-es 17,5%-ról 2007-re 25% fölé emelkedett azon háztartások aránya, amelyek valamilyen szociális ellátásban részesülnek.

Az időskorúak számának és arányának növekedése következtében 1997-2006 között mintegy 60%-al növekedett a városi idősklubok együttes kapacitása (Erzsébetvárosi Integrált Szociális Szolgáltató Központ keretében 780 férőhely). Ennek következtében összesített kihasználtságuk 225-ről 100%-osra csökkent, az országos, regionális és fővárosi kihasználás-csökkenésnél jóval meredekebben, és megszűnt a hálózat túlterheltsége. Más kerületekkel és hasonló népességű városokkal való összevetésben is kiemelkedő a férőhelyek száma, az utóbbi évek 200 férőhelyes leépítése ellenére. Ugyanakkor a kihasználtság és az igények függvényében, továbbá az elkövetkezendő évek – korábbiakban jelzett – negatív demográfiai változásainak eredményeként elkerülhetetlennek tűnik középtávon az ellátás újbóli kapacitásbővítése.

A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó kerületi otthonok összes férőhelyeinek száma mindössze 149, amely alacsony más kerületekkel és hasonló nagyságú vidéki városokkal való összevetésben. Az intézmények együttes kihasználtsága évről évre jelentős mértékben, 90 és 105% között váltakozott 1997 óta.

3. Városrészek

Belső-, Középső- és Külső-Erzsébetváros hasonló adottságokkal rendelkezik. Mindhárom kerületrészt a történelmi belvároshoz kapcsolódó hagyományos, sűrű, zárt soros beépítésű, nagy népsűrűségű zóna, ahol a városszerkezet és zömében a beépítés is több mint száz éve alakult ki. A lakások kerületrészi megoszlása azt mutatja, hogy arányban több lakásban élnek főleg a Külső-, de a Középső-Erzsébetvárosban is arányaiban többen, mint a belső területen, amely a – centrumból kifelé haladva – fokozatosan csökkenő laksűrűség következménye. A lakások komfortfokozatának kerületrészenkénti megoszlása szerint az alacsony komfortfokozatú lakások a Középső- és Külső-Erzsébetvárosban sokkal jobban elterjedtek, mint a belső zónában (13,9% – 16,7% – 16,3%), amely Belső-Erzsébetváros lakásainak nagyobb arányban történő egyéb célú használatával, szerkezetátalakításával, valamint a pontszerű megújítások, foghíjbeépítések magasabb hányadával függ össze.

A gazdaság jelzőszámai közül a kereskedelmi üzletek és a vendéglátóhelyek egyaránt a legkisebb területű és népességű Belső-Erzsébetvárosban koncentrálódnak mintegy 40%-ban, ugyanakkor Középső-Erzsébetváros inkább a vendéglátásban (Erzsébet krt. és környéke), míg Külső-Erzsébetváros inkább a kereskedelem terén (Városligeti fasor, Garay tér, Garay-ház) rendelkezik jelentősebb kiegészítő gazdasági pozíciókkal.

A kerületrészek egymáshoz viszonyított népességeloszlása szerint nagyjából ugyanannyian éltek 2001-ben Belső-, mint Középső-Erzsébetvárosban (17.800 és 17.600 fő), míg a külső kerületrészben a legtöbben (28.800 fő). A Rottenbiller utcán túli sűrűn beépített területen él a kerületi lakónépesség mintegy 45%-a.

Az egyes kerületrészek népességének korszerkezetében jelentősebb eltérések tapasztalhatók. A gyermekkorúak aránya Középső-Erzsébetvárosban jóval alacsonyabb, mint a másik két kerületrészben (11%, 12,2%, 12,5%), ugyanakkor Belső-Erzsébetváros lakónépessége a leginkább elöregedett (26,3%, 24,5%, 23,6%).

A lakónépesség végzettségi viszonyai alapján szintén jelentősek a kerületrészi eltérések. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányaiban Belső-Erzsébetvárosban vannak a legkevesebben, míg a külső részen a legtöbben (19% – 21% – 21,1%). Ezzel szemben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya jóval magasabb a belső területeken a középső és külső részek lakónépességéhez képest (22,5% – 20,3% – 20%).

A lakónépesség aktív korú részének foglalkoztatási viszonyai alapján egyértelműen a belső és középső kerületrészekben összpontosul az inaktív és eltartott (gazdaságilag nem aktív) középkorú lakosság, míg Külső-Erzsébetváros lakossága jóval magasabb arányban jut rendszeres munkához (56,6% – 56,6% – 58,2%). Ez a megoszlás a belső és középső kerületrészek lakosságának kedvezőtlenebb szociális helyzetét is mutatja.

A foglalkoztatott nélküli háztartások 2001-es aránya szerint Belső-Erzsébetváros háztartásainak több mint 45%-ában egy foglalkoztatott sincs, míg Középső-Erzsébetvárosban ez 44% és a külső részen 43% alatt marad. Mindez újfent a belső és középső kerületrészek lakónépességének kedvezőtlenebb szociális helyzetére utal, közte az egyedülálló foglalkozás nélküliek, valamint a munkanélküli és inaktív családfőkkel rendelkező családok magasabb arányú jelenlétére a lakóközösségekben.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül Középső-Erzsébetváros kedvezőtlen helyzetét emeli ki a kerületrészek közül, mivel itt a legmagasabb az inaktívak és eltartottak – illetve a nem háztartásban élők – száma a viszonylag szűk aktív korúak csoportján belül. Belső-Erzsébetvárosban még szűkebb ugyan az aktív korúak csoportja, ugyanakkor közülük arányaiban többen rendelkeznek valamilyen típusú rendszeres jövedelemmel, illetve ellátással (39,8% – 40,6% – 38,6%).

A szegregációt jelző mutató szerint is Középső- és Külső-Erzsébetváros – ezen belül is bizonyos lakótömbök – helyzete a legkritikusabb. Külső-Erzsébetvárosban például ún. Csikágón belül is a Nefelejcs utca – Péterfy Sándor u. – Dózsa György út – Verseny u. közti rész a Garay térrel. Belső-Erzsébetvárosban az átlagosan magas iskolai végzettség sokat javít az elkülönülés mértékén.

Erzsébetváros kerületrészei az oktatási és szociális intézményekből, illetve azok férőhelyeiből zömében lakosságárányosan, illetve az igényeknek megfelelően veszik ki a részüket.

4. Jövőkép és fejlesztési irányok

A helyzetelemzés eredményeire épülő SWOT elemzés – amely az egyes kerületrészeket külön is kiemelte –, a problématerkép, valamint a fejlesztési alapelvek segítettek a jövőkép és a stratégiai fejlesztési célrendszer kialakításában.

Erzsébetváros rövid, összefoglaló jellegű, 2020-ra vonatkozó jövőképe a következő:

Megújuló lakóhelyi és társadalmi környezet, minőségi szolgáltatások
--

Gazdasági fejlődés

- Szolgáltatási központ, köszönhetően a kerülethatárokon túlterjedő vállalkozási és foglalkoztatási potenciállal rendelkező kiépült és erős gazdasági szolgáltatási, idegenforgalmi-vendéglátási, ingatlangazdálkodási és kereskedelmi rendszernek;
- Folyamatosan növekszik a hozzáadott érték a kerület gazdaságában a szolgáltatói innovációk, az új megoldások rendszeres alkalmazásának, valamint a magasabb képzettséget igénylő, helyben előállított szolgáltatások magasabb aránya következtében;
- Rendszerszerűek a kerületben működő vállalkozások, a kutatási, fejlesztési, innovációs szervezetek, valamint az oktatási-képzési, felsőoktatási intézmények közti együttműködések;
- A meglévő munkaerő-tartalék kihasználásával, valamint az illegális és féllegális gazdasági tevékenységek legalizálásával kiszolgálásra kerül a megfelelő munkaerő iránti kereslet, ezáltal javulnak a foglalkoztatási, megélhetési lehetőségek, és a szociális helyzet;
- Kiépül és megerősödik a szociális gazdaság;
- Szolgáltatói jellegű, az elektronikus alapokon nyugvó ügyintézés kiterjedt lehetőségeivel, feladatait magasabb színvonalon ellátó önkormányzat és közszolgáltatási rendszer támogatja Erzsébetváros gazdasági felértékelődésének folyamatát.

Demográfiai változások

- Fogyasában mérséklődő, majd állandósuló népességszám, szerkezetében megújuló, növekvő státusú helyi lakossággal;

- Nagyobb arányban állandó jelleggel letelepedő, lakókörnyezetére igényesebb lakóközösségek arányának megemelkedése.

Lakóhelyi környezet

- A színvonalas európai nagyvárossá váló Budapest terjeszkedő belvárosi funkciói magukba foglalják Erzsébetváros jelentős részét. A pesti belváros fejlődése kikényszeríti Erzsébetváros korábban elhibázott városszerkezetének lehetőségek szerinti korrekcióját. A városszerkezeti változások és a beépítési sűrűség fellazítása révén csökken a beépítettség, a lakás- és népsűrűség, nő a terület élhetősége;
- Többségében lakófunkciójú, de a nemzetközi, illetve a főváros igazgatási és üzleti célú tevékenységeinek is helyet adó, továbbá építészeti, történelmi látnivalókkal rendelkező, európai színvonalú fejlett infrastruktúrával, épített környezettel és kulturális adottságokkal rendelkező városrész alakul ki;
- Ennek részeként megújul, betölti funkcióját és elnyeri méltó környezetét a zsidónegyed, amely a fővárosi idegenforgalom új központja lesz;
- A kiterjedt város-, tömb- és épületrehabilitációs beavatkozások mentén megújul a lakókörnyezet és a népesség, megáll a slumosodás;
- Érezhetően javul a lakások szerkezete, nő a komfortosság és egyszerűsödnek a tulajdoni viszonyok;
- A terület teljes mértékben kiépített, jó minőségű közműhálózattal rendelkezik;
- A felújítások és a környezettudatosság révén csökken a fajlagos energiafelhasználás;
- Az egyeztetett fővárosi és kerületi beavatkozások hatására a közúti közlekedési zsúfoltsága enyhül, a tranzitforgalom a terület peremén marad, elkerüli a belső lakott területeket, ahol a forgalomszervezési változtatások és a közterületi sétálóutcák révén tovább mérséklődik a forgalom és a környezetterhelés;
- A tömegközlekedési rendszer hatékonyan és magasabb színvonalon működik (pl. 4-es metró), amely alkalmas a terület és a főváros helyi közlekedésének többféle közlekedési ágazatot összehangoló szervezésére is;
- Látványosan nő a parkolási lehetőség és a zöldterületek aránya.

Életminőség, társadalmi kohézió

- Erős a helyi lakosság civil aktivitása és kontrollja, erősödik lokálpatriotizmusa és kerülethez való kötődése, és igényesebb lesz környezetére;
- A köz- és magánjavak folyamatos bővülése jellemzi a területet és vállalkozásait, lakosságát;
- A szociális háló jól működik, a támogatásra szorulóknak számának csökkenése, lehetővé teszi a támogatások színvonalának emelését, a területi és társadalmi egyenlőtlenségek csökkenek,
- A terület üzleti és közszolgáltatási színvonala javul, részben racionalizálások mentén;
- Sokszínű a kulturális, a közművelődési és a szabadidős programkínálat a kerületben, amelyek megújult helyszíneken és kibővült közösségi terekben zajlanak;
- A lakosság számára elfogadható a terület rendezettsége, köztisztasága és közbiztonsága, mérséklődnek a devianciák utcai megnyilvánulásai.

A fejlesztési célokat és tervezett beavatkozási programokat az alábbi ábra foglalja össze.

Jövőkép					
Átfogó cél					
Stratégiai célok (15-20 év)					
Tematikus célok (7-8 év)					
Programok					
MEGÚJULÓ LAKÓHELYI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZET, MINŐSÉGI SZOLGÁLTATÁSOK					
Dinamikus fejlődés, javuló és fenntartható életminőséggel					
A. Gazdasági szolgáltatások fejlesztése		B. Lakókörnyezet megújítása		C. Életminőség javítása	
A.1. Innovatív szolgáltatási környezet kialakítása	A.2. Versenyképesség növelése	B.1. Város- és lakóhelyi rehabilitáció	B.2. Lakókörnyezeti infrastruktúra fejlesztése	C.1. Társadalmi megújítás és az életminőség javítása	C.2. Közszolgáltatások fejlesztése
A.1.1. Kreatív szolgáltatások és innovációk támogatása	A.2.1. Munkaerő-piaci és humán erőforrás fejlesztések	B.1.1. Városterkezeti korrekciók	B.2.1. Lakásúrság csökkentése, komfortosság növelése	C.1.1. Fiatal korosztályok letelepítésének támogatása	C.2.1. Egészségügyi ellátás fejlesztése
A.1.2. Gazdasági szolgáltatások szervezetszervezés-javítása	A.2.2. Gazdasági aktivitás növelése, foglalkoztatás elősegítése	B.1.2. Kulturális és épített örökség megújítása, funkcióbővítés elősegítése	B.2.2. Zárt soros beépítés fellazítása	C.1.2. Lakosság megtartását támogató lakáspolitikák	C.2.2. Szociális gazdaság fejlesztése
A.1.3. Egységes szolgáltatási program kiépítése, hálózatok támogatása	A.2.3. Kis- és középvállalkozói szektor erősítése	B.1.3. Szociális városrehabilitáció	B.2.3. Zöldterület-fejlesztés, sétányok, játszóterek kialakítása	C.1.3. Civil kezdeményezések, lokalpatriotizmus ösztönzése	C.2.3. Halmozottan hátrányos helyzetűek esélytővelése
A.1.4. Szolgáltató e-önkormányzat	A.2.4. Együttműködések növelése	B.1.4. Identitást őrző épületek, tömbök megújítása	B.2.4. Belső kerületi utak rekonstrukciója	C.1.4. Környezettudatosság fokozása	C.2.4. Oktatási-képzési rendszer fejlesztése
A.1.5. Egységes kommunikáció és marketing kialakítása	A.2.5. Turizmus fogadási feltételeinek javítása	B.1.5. Köztér-területek megújítása	B.2.5. Parkolási lehetőségek javítása	C.1.5. Közbiztonság fejlesztése	C.2.5. Multikulturalizmus erősítése
		B.1.6. Társasházak felújítása	B.2.6. Köztisztaság javítása		C.2.6. Szabadidős közösségi terek kialakítása

A tervezett programok közül azok kerültek színezett háttérrel megjelölésre, amelyek relevánsak az integrált városfejlesztési stratégia szempontjából. Ezek alapvetően nem pontszerű beruházások, hanem fejlesztésük egy nagyobb kerületrészt, több utcát, vagy az életminőséget meghatározó lakókörnyezetet, zöldterületeket, városi közlekedést érintik. Szem előtt tartva a városrehabilitációs források érdemi hatást elérő felhasználását, elsődlegesen Belső-Erzsébetváros központi elhelyezkedésű, elhanyagolt, a műemléki környezethez nem méltó ingatlanjainak, területeinek megújítását, új funkciójának kialakítását kell ösztönözni. Párhuzamosan Külső-Erzsébetváros északkeleti peremterületének szociális rehabilitációjával. Középső-Erzsébetvárosban a vegyes funkciók és területhasználat megtartása és megerősítése a fő cél, amely különböző elemein keresztül szintén csatlakozik mindegyik tematikus célhoz.

5. Az akcióterületek kijelölése, prioritás

A kerület középtávon 4 akcióterületet jelölt ki, amelyen fejlesztéseit meg kívánja valósítani. Valamennyi akcióterület közös jellemzője, hogy ott a közelmúltban olyan beruházások valósultak meg, illetve vannak előkészítés alatt, amelyek húzóerőt jelenthetnek a környezetük fejlesztésére. A 4 akcióterületi fejlesztés megvalósítása időben is ütemezett, az alábbiak szerint:

- B1 jelű akcióterület

A Belső-Erzsébetvárosban, az I. ütemben megvalósítandó fejlesztések területe. Kijelölését indokolja, hogy szervesen kapcsolódik a jelenleg folyamatban lévő – elsősorban vállalkozói alapon megvalósuló – beruházásokhoz (Madách-sétány, Gozsdu-udvar, stb.). Az önkormányzati akció határozott célja, hogy az elsősorban piaci igényeket kielégítő magánberuházásokat (lakásépítés, irodaépítés) összekapcsolja a terület kulturális felértékelésével, összhangban a „régí pesti zsidónegyed” felélesztésének koncepciójával. Ennek részeként kívánja megvalósítani az Önkormányzat a „Kultúra utcáját” a Kazinczy utca egy szakaszán.

- B2 jelű akcióterület

A Belső-Erzsébetvárosban, a II. ütemben megvalósítandó fejlesztések területe. A fejlesztés középpontjában a Klauzál tér tervezett átépítése áll. Itt egy térszint alatti garázs építését tervezi az Önkormányzat (PPP-konstrukcióban), felette szabadtéri piac lesz kialakítható, kapcsolódva a vásárcsarnokhoz. A tér teljes területén megszűnne az átmenő gépkocsiforgalom, maga a tér is teljesen megújulna. A környező lakótömbök felértékelődnek, ez indokolja, hogy bevonásra kerüljenek az akcióterületbe.

- K1 jelű akcióterület

A Külső-Erzsébetvárosban, az I. ütemben megvalósítandó fejlesztések területe. Az akcióterület súlypontjában nemrég épült meg a Garay téri Bevásárlóközpont és Apartmanház, amely az épített környezet új minőségét valósította meg a területen. A Thököly út tervezett felújítása is a környező tömbök felértékelődésének irányába hat. Ezen pozitív folyamatokat kívánja kihasználni az akcióterületen tervezett fejlesztés.

- K2 jelű akcióterület

A Külső-Erzsébetvárosban, a II. ütemben megvalósítandó fejlesztések területe. Az akcióterületen az Önkormányzat sportcentrum kiépítését tervezi, a tervezésre és a kivitelezésre a közbeszerzési eljárást már meg is indította. A terület felértékelődésére „külső” tényezők is hatással vannak, mint a Thököly út Főváros által tervezett felújítása, valamint a Népstadion környékén folyó építkezések. Mindezek pozitív, értéknövelő hatásának kiaknázására alapoz az akcióterületi fejlesztés.

Szándéka szerint az Önkormányzat az egyes városrészeket (Belső, Középső, Külső-Erzsébetváros) párhuzamosan és arányosan kívánja fejleszteni. Ennek ellenére természetesen felállítható egy prioritási sorrend, amelyet a tervezett fejlesztések sürgőssége, az egész kerület – de akár még egész Budapest – szempontjából értelmezhető hatása, és persze az előkészítettség mértéke határoz meg. Mindezen tényezők együttes mérlegelésének eredményeként **a Kerület 1. számú prioritása a B1 jelű akcióterületen funkcióbővítő rehabilitáció megvalósítása.** Ez a fejlesztés összhangban van a „rég pesti zsidónegyed” felélesztésének fővárosi koncepciójával, valamint az „Európa Belvárosa” című – a VI-VII. és VIII. kerületek összefogásával megvalósítandó – hosszútávú fejlesztési elképzeléssel.

6. Koherencia és konzisztencia

Erzsébetváros 2007-ben készült önkormányzati stratégiai terve bemutatja a kerület fővárosi szerepét, területi faktorait és funkcióit, a középtávú kerületfejlesztési programot, valamint annak területfelhasználási vonzatait, a humán erőforrások és szolgáltatások fejlesztési elképzeléseit, az innovációs és informatikai stratégiát, a turisztikai és kereskedelemfejlesztési koncepciót, környezetvédelmét, infrastruktúráját, a rehabilitációs célokat. A dokumentum felvázolja a jövőképet, a kerületfejlesztés fő céljait és irányait, az egyes tématerületek és területfelhasználási egységek kialakításának elveit, a beavatkozási célterületeket, valamint a középtávú fejlesztési stratégia figyelembe veendő területfelhasználási vonzatait.

A kerületfejlesztési program, a kulturális, oktatáspolitikai, lakásgazdálkodási, szociális szolgáltatásszervezési és egészségügyi koncepciók, az informatikai stratégia, a környezetvédelmi program, a költségvetési tervek, valamint Belső- és Külső-Erzsébetváros rehabilitációs akcióterületeinek megvalósíthatósági tanulmányai tartalmazzák az innovatív gazdasági környezet, a versenyképesség, a környezeti állapot, a városkép, a turizmus, az életkörülmények, a lakókörnyezet, az infrastruktúra, valamint a társadalmi szolgáltatások fejlesztése, kialakítása rövid- és középtávú stratégiáit.

Jelen tervezési dokumentum épít e tervezési és fejlesztési dokumentumok javaslataira. A megfogalmazott jövőkép választ ad a népesedés, a gazdasági fejlődés, a társadalmi kohézió és szolgáltatások, valamint a lakókörnyezet változásai jelentette kihívásokra, továbbá a globális fejlődési trendekre. A fejlesztési irányok, célok a stratégiai terv és a vonatkozó fejlesztési dokumentumok alapján kerültek meghatározásra, mivel időben ezek azok a legújabb fejlesztési dokumentumok, amelyek figyelembe veszik az utóbbi öt évre Erzsébetváros fejlődési pályáját, és így a lehető legjobban optimalizált stratégiai elemeket tartalmazzák.

A stratégiai terv céljai összhangban vannak a jövőképpel. A fejlesztési elképzeléseket mind a stratégiai terv, mind a fejlesztési dokumentumok tartalmazzák. A bemutatott fejlesztési elképzelések a hatályban lévő szabályozási tervvel összhangban állnak.

7. Fejlesztési összhang

Belső-Erzsébetváros rehabilitációja, továbbá egyes kiemelt épületek, építmények felújítása szinergikus hatással van a kerület idegenforgalmi célkitűzéseivel és programjaival, azokat erősíti. A terület funkcionális megújításával keletkező megnövekedett érdeklődés kihat a környező utcai ingatlanok felújítására, a kultúra és hagyományok bemutatására irányuló látogatottságra is. A Külső-erzsébetvárosi szociális rehabilitáció megemeli a terület presztízsét, a környék ingatlanárát, amelyek kedvezően hatnak a népesedési, továbbá a gazdasági folyamatokra.

A lakókörnyezeti infrastruktúra fejlesztése célt több projekt is támogatja. A belső és középső kerületrészben rendkívüli probléma a gépjárművek parkolási gondjainak kezelése. A részleges vagy teljes forgalom-mentesítés ráadásul a parkolási gondokat felerősíti, azonban az ingatlanfejlesztések részeként, illetve önállóan (mélygarázs, parkolóház) tervezett parkolóhelyek megépítésével a parkolóhelyek száma növekedik. A magánérős beruházások is választ adnak a parkolási gondok problémakörére. Az új parkolók kialakítása, valamint a

forgalomcsillapítások lehetőséget teremt a megújítások, valamint a kereskedelmi, irodai és idegenforgalmi fejlesztések generálta további forgalomnövekedés kezelésére is. Ugyanakkor az új funkciók a forgalomszervezésre is kihatással lesznek. A forgalomcsillapítások a környezeti terhelés csökkentését is szolgálják.

8. Környezeti állapotban való veszteség és kompenzálása

A közlekedési eredetű terhelés a forgalmas útvonalak levegőminőségét, a zaj és rezgés a lakó- és intézményterületek környezeti állapotát erőteljesen befolyásolja. A légszennyező anyagok kibocsátása az utak menti zöldsávokra is kedvezőtlen hatással van, ezért a kerületi növények megválasztása igen fontos. A fővárosi és kerületközi út- és egyéb közlekedési fejlesztések (pl. 4-es metró) jelentős javulást hozhatnak a közlekedésben, a kerület környezetminőségében.

A gazdasági szolgáltatásokkal kapcsolatos létesítmények nem megfelelő telepítése esetén a burkolt és beépített felületek tovább növekedhetnek. Az emelkedő vízhasználatok fokozzák a környezetterhelést, mivel a csatornarendszer egyelőre nem csatlakozik szennyvíztisztítóhoz. Szükséges a szennyvíz- és a csapadék-csatorna hálózatainak felújítása, kibővítése.

Az épített környezet minden környezeti elemre terhelő hatást jelent: fűtési eredetű légszennyezés, szennyvíz-keletkezés, csapadékvizek okozta vízszennyezés, talajszennyezés, zöldterületek igénybe vétele. Jelentős környezetterhelésnek minősül a hulladékkezelés és az emberi tevékenység okozta zajterhelés is.

A zöldfelületi rendszer fejlesztésével kapcsolatos feladatokat a rendezési és szabályozási tervek rögzítik. Mindezek ütemezett és szakszerű megvalósításához elengedhetetlen egy kerületi zöldfelületi stratégia kialakítása. Ezen belül kiemelt figyelmet kell fordítani a sorfák felújítására, a vázák, parkfák, planténerek, virágok ütemezett cseréjére. Ugyanakkor szükséges a környezettudatos nevelés programjának kidolgozása az iskolákkal és civil szervezetekkel együttműködve.

A városszerkezeti, beépítési és morfológiai sajátosságok, elsősorban az átszellőzési viszonyokon keresztül befolyásolják a környezeti levegő minőségét, ami a környezet-egészségügyi szempontokra építő településtervezés fontosságát igazolja. A zöldfelületek kialakítása során az átszellőzési viszonyok, a mikroklima javítása fontos feladat. Ezért a lakóterületi, gazdasági, úthálózati fejlesztéseknél a zöldfelületbe ágyazásról gondoskodni kell. A jelentős környezetterhelő források környezeti hatásainak (víz- és légszennyezés, hulladékkeletkezés, zaj- és rezgéskeltés) csökkentése, a kibocsátási normák betartása és folyamatos ellenőrzése szükséges.

9. Monitoring

A stratégia megvalósulásának monitoringját nyilvános éves jelentések, közbenső és utólagos értékelések biztosítják. Végrehajtását az évente ülésező – felállítandó – Kerületfejlesztési Monitoring Bizottság ellenőrzi, melynek tagjai a stratégia megvalósításában érintett vonatkozó – kerületfejlesztésért és pénzügyekért felelős – önkormányzati bizottsági és irodavezetők, a kerületfejlesztési társaság, az akcióterületi projektmenedzserek, valamint a kerületfejlesztésben érintett vállalkozói és civil szervezetek képviselői. A stratégiai célok megvalósulásának nyomon követése a kerületfejlesztő társaság, a projektmenedzsment, az önkormányzat képviselőtestületének, kapcsolódó bizottságainak, valamint polgármesteri hivatala vonatkozó irodáinak (kerületfejlesztésért felelős és pénzügyi) közös tevékenysége révén, szoros együttműködésében valósul meg. A kerületfejlesztő társaság a mindenkori kerületvezetés és a kerületfejlesztésért felelős bizottság (Kerületfejlesztési Bizottság) mellett folyamatosan tájékoztatja a közvéleményt a helyi médiumokon keresztül, illetve félévente a közmeghallgatások keretében.